

Duchovní slovo u hrobu sv. Prokopa

kan. doc. Josef Hřebík

Praha, 4. července 2019

Zkusme si položit na první pohled trochu zvláštní otázku: Je křesťanství lehké, nebo těžké? Je snadné žít v dnešním světě důsledně jako věřící křesťané, nebo je to obtížné? Odpověď na tuhle otázku se samozřejmě odvíjí od toho, s čím křesťanskou víru porovnáme, nebo spíše: co bude pro nás v tomto srovnání určujícím hlediskem. Jestliže jím bude praktická nevěra, kdy člověk žije, jako by Boha nebylo, pak bude život z víry hodnocen zřejmě negativně, jako život plný nejrůznějších, především morálních omezení, příkazů a zákazů, které se zdá obtížné, ne-li dokonce nemožné splnit. Naopak věřící křesťan vysoko ocení smysl a základní zaměření k věčnému cíli, které jeho životu dává skutečnost, že je Kristem vykoupen a že patří k jeho církvi; takový život mu připadá rozhodně snazší, než kdyby tuto výsostnou hodnotu postrádal. Ovšem nutno přiznat, že křesťanství takto vážně brané je v každém případě náročné. Dnešní evangelium (Mt 19,27-29) i světec, jehož si dnes v blízkosti jeho hrobu připomínáme, nám o tom něco důležitého říkají.

Kolem Pána Ježíše byli v době jeho veřejného působení i ve všech pozdějších dobách různé typy lidí – ti, kteří jen zvědavě okukovali, váhavci, kteří se jím cítili být přitahováni, ale pořád se nemohli k ničemu odhodlat, nadšenci, kteří pro něj hořeli, ale bylo jasné, že ten plamen dlouho nevydrží, a konečně také skuteční učedníci, kteří v čele s Petrem odpověděli na jeho výzvu a šli za ním. Jedním z těch pozdějších je i kněz Prokop, který volí náročnou samotu sázavské poustevny, aby tam mohl se svým Pánem ustavičně a nerušeně prodlévat. Slovo učedník znamená, že se od Krista učí umění žít; ovšem ne proto, aby si toto umění nechal pro sebe, nýbrž aby mu učil druhé, aby se stal učitelem. Ani světlo Prokopovy světecké osobnosti nemohlo zůstat dlouho ukryté v ústraní poustevny, ale začalo brzy jasně svítit na cestu dalším lidem: spolubratřím v nově založeném klášteře i všem, kteří u něj hledali radu a pomoc. Předávání toho, čemu se učedník od Krista naučil, se pochopitelně netýká jenom kněží nebo řeholních osob, ale i těch, kdo mají vlastní rodinu a vychovávají další generace, tedy rodičů a prarodičů. A i tito vyučující učedníci potřebují čas od času kousek samoty, kde by mohli prodlévat se svým Mistrem a Pánem.

Jádrem všeho je tu bezesporu vztah učedníka k Ježíšovi. Je to vztah lásky, se kterou nemá být srovnatelná žádná jiná. Tady narážíme na nárok, který

vždycky byl, je a bude pro mnoho lidí pohoršlivý a nepřijatelný. Ano, láska ke Kristu může být pocíťována jako tak bezpodmínečná, že ve srovnání s ní všechno a všichni, které člověk na tomto světě miluje, zákonitě musí ustoupit do pozadí. Ptáme-li se na důvody, pak tím nejhlubším a vlastně jediným důvodem je Ježíšova zcela osobní láska ke každému člověku; láska naprosto bezvýhradná, která si učedníka natolik podmaní, že na ni nemůže odpovédět jinak, než že se jí sám zcela odevzdá. Pro toho, kdo jednou vstoupil do silového pole tohoto absolutního magnetu Ježíšovy lásky, nemůže síla žádné jiné lidské lásky být opravdovou konkurencí, protože jde o lásku úplně jiného řádu: lásku, která je výlučná, pro každého jedinečná a neopakovatelná, a současně s nevýslovnou štědrostí zahrnuje všechny, kdo se sami z jejího dosahu nevyloučí.

Odpovědět na tento nárok navenek stejným způsobem jako apoštolové nebo sv. Prokop, k tomu ovšem jistě není povolán každý. Ale abychom tento zdánlivě neslýchaný nárok pochopili správně, musíme si uvědomit, že milovat Pána Ježíše neznamená všechny lidi, včetně těch nejbližších, ze své lásky jednoduše vyloučit, přestat je milovat. V žádném případě! Opustit je kvůli Kristu je v podstatě totéž jako naučit se ryzí, nesobecké lásce vůči nim, přestat je přitahovat k sobě, ale obejmout je láskou toho, který nás všechny miloval až do krajnosti. A takto nahlížený nárok lásky ke Kristu nejenže neboří mezilidské vztahy, ale naopak staví i vztahy v rodině na pevný základ, odstraňuje z nich všechno klamné, činí je pravdivými.

Vrcholem Kristovy lásky se stala jeho smrt na kříži. Proto i životní pouť učedníka s Ježíšem zahrnuje smrt jako vrchol a jak tento vrchol, tak i každodenní cesta k němu má v určitém smyslu podobu kříže. Není jistě náhodou, že základy nejstarší dosud nalezené kaple na Sázavě mají podobu kříže. Můžeme to považovat za světcův mlčenlivý, ale výmluvný duchovní odkaz. Prokop sám byl totiž svým následováním Krista zabydlen v kříži, jeho příbytkem, domovem, se stal znak našeho vykoupení. Smrti jako takové se Ježíšův učedník jako člověk přirozeně bojí, vždyť ani Pán sám nebyl strachu ze smrti ušetřen, ale kdo přijal Ježíšův úděl kompletně za svůj, přijímá spolu s ním i smrt, protože mu ji ulehčuje ten, který za něj na kříži zemřel. Každodenní umírání nás po nepatrných, sotva znatelných částech připodobňuje Kristu, abychom se s ním ve chvíli své smrti zcela a definitivně ztotožnili. A kříž, který sám o sobě je strašlivým symbolem krutosti a potupy, se tak díky tomuto Ukřižovanému stává klíčem, který nám otevírá dokořán přístup do věčného života. Jako bychom prošli soutěskou, která se v nejužším a nejtemnějším místě najednou rozevře do netušeného, nádherného panoramatu.

Pán Ježíš nám tedy ani neposkytuje jen samou útěchu, ani na nás neklade jen samé těžkosti, ale ukazuje nám cestu, bere nás za ruku a jde tou cestou

s námi, ba dokonce tuto cestu nám ztělesňuje; cestu, která je sice náročná, ale přece jen schůdná - a hlavně dobrá, protože vede bezpečně, spolehlivě k cíli. Příklad svatého Prokopa nám dosvědčuje, že se oproti všem lákavým, ale falešným alternativám vyplatí právě tuto cestu zvolit, a povzbuzuje nás, abychom ve svém rozhodnutí pro ni vytrvali až do konce.